

Difate tsa Afrika Borwa

**Brian Ramadiro and
Cebo Solombela**

Afrika Borwa e na le difate tse ntle, tse thabisang mahlo. Difate tsena di na le mabitso a ikgethileng, hape a re nehang tsebo ka tsona.

Sena ke sefate sa Mehlware

Sefate sa Mehlware se fumaneha lebopong la lewatle mona Afrika Borwa ho tswa Kapa Bophirimela, Kapa Botjhabela ho fihla KwaZulu Natala. Hape o ka se fumana diprofensing tse ka leboya ho Limpopo le Mpumalanga.

Sefate sena se mela morung ka bosona mme se dula se le setala. Makala a sona a holela tlase, ebe a etsa morithi. Bophahamo ba sona bo ka lekana le dimitara tse-35.

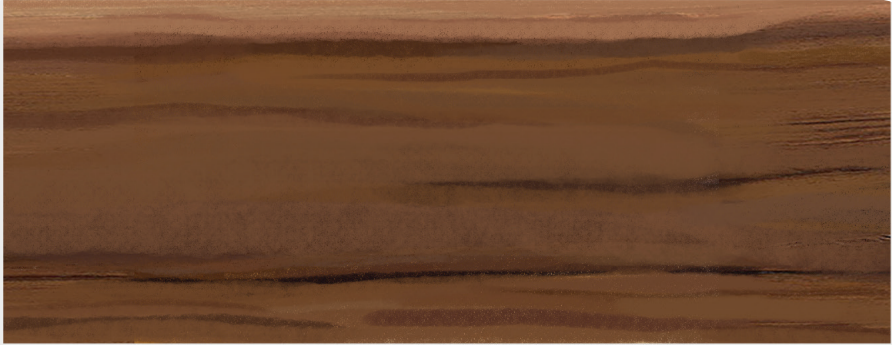
Sefate sena se nka nako ho hola. Le ha o lakatsa ho jala peo ya sona kajeno, ho tla nka dilemo tse lekgolo (100) hore o bone bophahamo ba sona bo tlwaelehileng.

Sefate sa Mehlware se ka phela dilemo tse Dikete tse pedi (2000).

Lebitso la sona ke Mehlware hobane ke sefate se thata. Patsi ya sona ha e kena ka metsing e a teba e theohela fatshe, ka baka la boima ba sona. Se sebedisetswa fuluru, marulelo le seporo sa terene.

Sefate sa kutu e tshweu e nang le meutlwa. Ke sefate sa bophahamo bo mahareng, re ka se lekanya le dimetara tse-35.

Sefate sena kutu ya sona e kwahetswe ke meutlwa ya mebala e metsho le e mesootho.

Se hola hantle mobung o kopantseng lehlabathe le letsopa. Sefate sena se fumaneha dibakeng tse ngata kontinenteng ya Afrika, le ha ho le jwalo o se fumana Afrika Borwa porofensing ya Limpopo.

Sefate sena se sebediswa haholo ho etsa meriana ya setso, hobane metso ya sona e thata, e inelwa ka metsing. Moriana ona o sebediswa ha motho a longwe ke noha, kapa ho hlapisa ngwana wa lesea ya nang le bothata ba ho se robale.

Sefate sa Baobab. Sefate sena se bitswa Serurubele.

Sefate sena sa Serurubele se ye se bitswe ka hore ke masheba fatshe le hodimo, ka lebaka la mahlaku a sona a sephara, le metso e hasaneng. Sefate sena se sephara haholo ho feta botelele ba sona.

Bophahamo ba sona bo ka ba dimetara tse kabang 28, empa ha ho mohla botelele ba sona bo ka fetang dimetara tse-25.

Sefate sena ha ngata se holela dibakeng tse tjhesang, tse futhumetseng tse kang Botswana, Namibia, Zimbabwe le Mozambique. Mona Afrika Borwa o ka di fumana dibakeng tse futhumetseng porofensing ya Limpopo. Dikutu tse kgolo le mekoti ya Serurubele di ye di sebediswe jwalo ka matlo ke batho, jwalo ka teronko le boemelo ba dibese.

Sefate sa serurubele se ka phela dilemo tse dikete. Ka baka la matla a sona le bophelo ba sona bo bolelele , tse ding tsa dikgau tseo Mopresidente a di fang bataki ba ditshwantsho, di entswe ka sona sefate sena. Khau ena e bitswa “Order of the Baobab.”

Sena ke sefate sa Marula.

Marula ke sefate se otlohileng, se sephara. Ke sefate se holang kapele le ka katleho letsatsing le tjhesang le lehlatheng. Se fumaneha kontinenteng ya Afrika ho tloha Itopia ho ya Borwa ba Kwazulu-Natala.

Mona Afrika Borwa se fumaneha haholo Phalaborwa, porofensing ya Limpopo.

Marula e rehelletswe ka tholwana e monate ya marula e ikgolelang ka boyona. Sefate se setona, se etsa phofshwana e tsamaiswang ke dikokonyana ho e fetisetsa semeleng se setshehadi ho hlahisa ditholwana.

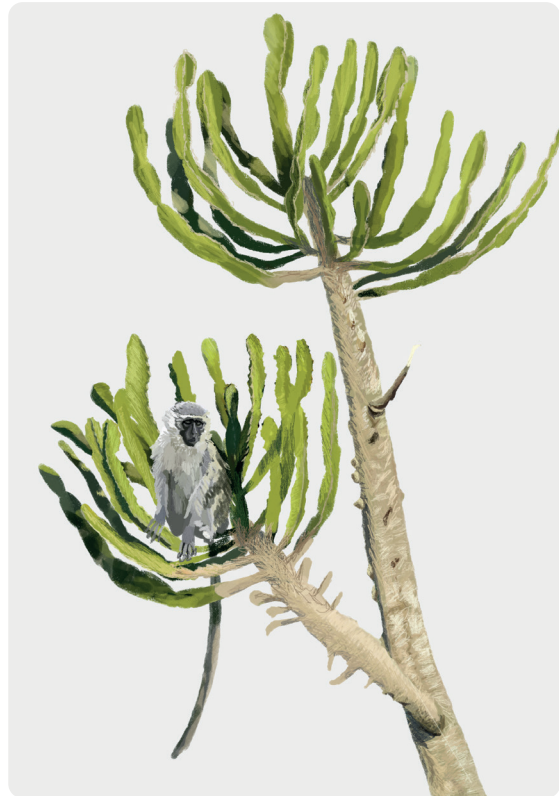
Tholwana ena e ratwa haholo ke ditlou, dikubu, dithutlo le batho.

Ho na le puo e reng ha motho wa mme a batla ho hofumana ngwana wa ngwanana, a ka ja lekala la sefate se setshehadi. Ha eba a batla wa moshanyana, o ja lekala la semela se setona.

Sefate sa euphorbia (semela sa mekgabiso.)

Ke sefate se matla se monate, se fumanwang Kapa Botjhabela, Kwazulu Natala, Mpumalanga le Mozambique. Se ka hola hohle: merung, dihlahleng, dip huleng, le maralleng a majwe, a mafika. Sefate sena se ka hola ka bophara ba dimetara tse-10 le bolelele ba dimetara tse 18. Se na le makala a kang mapheo a thusang ho boloka metsi nakong tsa komallo. Hape se na le metso e mekgutshwanayne haholo, e se thusang ho hola maemong ao mobu o seng motle, jwalo ka matswapong a nang le majwe.

Sefane sena se hlompheha haholo Kapa Botjhabela. Batho ba bang ba re ha ho ka etsahahala hore o se senye ka phoso, ho be ho tswa lero le lesweu lekaleng kapa kutung ya sona, o tla tlameha ho ntsha tjhelete ya tshepe ka sepheyo sa ho kopa tshwarelo le ho leleka bomadimabe.

Naa wena ke mehlare efe yeo o e tsebago, goba o e ratago?